DANILEŢ v. Romania [GC] (№ 16915/21)

Обставини справи

Справа стосувалася дисциплінарного стягнення, накладеного на суддю Національною комісією судової та юридичної служби за публікацію двох повідомлень у своєму акаунті у Facebook.

Заявник, Vasilică-Cristi Danileţ, є громадянином Румунії, який народився в 1975 році і проживає в місті Клуж-Напока (Румунія). На час подій заявник був суддею окружного суду. Він був добре відомий тим, що брав активну участь в обговореннях і користувався певною загальнонаціональною популярністю.

У січні 2019 року заявник розмістив два повідомлення на своїй сторінці у Facebook, яка охоплювала приблизно 50 000 підписників, за що у травні того ж року Національна комісія судової та юридичної служби (Consiliul Superior al Magistraturii – CSM) наклала на нього дисциплінарне стягнення у вигляді зменшення заробітної плати на 5 % впродовж двох місяців. Своє рішення CSM обґрунтувала статтею 99(a) Закону № 303/2004 «Про статус суддів і прокурорів».

Що стосується першого повідомлення (див. пункт 5 цього рішення), яке було перевидане та прокоментоване низкою ЗМІ, CSM встановила, що заявник, недвозначно і перед тисячами читачів, поставив під сумнів довіру до державних установ, натякаючи на те, що вони контролюються політичним класом і запропонував в якості рішення втручання армії для забезпечення конституційної демократії. Вона вважала, що заявник завдав шкоди честі та добрій репутації судової влади, і що він порушив свій обов'язок бути стриманим в такий спосіб, що це може заплямувати добру репутацію судової влади.

У своєму другому повідомленні (див. пункт 6 цього рішення) заявник розмістив на своїй сторінці у Facebook онлайн посилання на статтю в пресі під назвою «Прокурор б'є на сполох. Життя в Румунії сьогодні пов'язане з величезним ризиком. Червона лінія перейдена, коли мова йде про судову владу» і опублікував коментар, в якому високо оцінив сміливість прокурора, про якого йшла мова, оскільки він наважився відкрито говорити про звільнення небезпечних ув'язнених, про те, що він вважає поганими ініціативами внесення змін до законів про організацію судової влади, а також про лінчування суддів. CSM вважала, що мова, використана в опублікованому коментарі заявника, вийшла за межі пристойності та була негідною судді.

У травні 2020 року Вищий суд відхилив апеляцію заявника та залишив у силі рішення CSM.

До ЄСПЛ заявник скаржився на порушення його права на свободу вираження поглядів (стаття 10 Конвенції). Він також стверджував, що

дисциплінарне стягнення завдало шкоди його соціальній та професійній репутації та негативно вплинуло на його кар'єру (стаття 8 Конвенції).

Оцінка Суду

ЄСПЛ дійшов висновку, що національні суди не зважили різні інтереси, поставлені на карту, відповідно до критеріїв, що встановлені його практикою, і належним чином не проаналізували, чи було втручання у право заявника на свободу вираження поглядів необхідним. Таким чином, посилаючись на практику ЄСПЛ, національні суди обмежилися оцінкою способу, у який заявник вирішив висловити свою думку, не розглядаючи використані ним висловлювання в більш широкому контексті, а саме в контексті обговорень з питань, що становлять суспільний інтерес.

Що стосується першого повідомлення, то ЄСПЛ встановив, що воно містило критику політичного впливу, якому, як стверджувалося, піддаються певні інститути, а саме поліція, судова система та армія. Заявник посилався на конституційні положення, згідно з якими армія підпорядковується волі народу, і розмірковував про ризик будь-якої форми політичного контролю над цим інститутом. Використовуючи риторичні запитання він запропонував своїм читачам уявити собі армію, яка колись діятиме проти волі народу під приводом захисту демократії; на його думку, це була лише деталь, за якою ховалася більш серйозна проблема. Взяті в належному контексті, висловлювання заявника становили собою оціночні судження про те, що існувала б небезпека для конституційної демократії у разі, якщо державні інститути знову опиняться під політичним контролем.

Таким чином, ці заяви стосувалися питань, що становлять суспільний інтерес, пов'язаних з поділом влади та необхідністю збереження незалежності інститутів демократичної держави.

Щодо другого повідомлення ЄСПЛ вважав, що позиція заявника явно підпадала під контекст дебатів з питань, що становлять суспільний інтерес, оскільки стосувалася законодавчих реформ, що впливають на судову систему.

ЄСПЛ дійшов висновку, що як стосовно другого, так і стосовно першого повідомлення, будь-яке втручання у свободу поширювати або отримувати інформацію повинно бути предметом суворого контролю, а органи влади Держави-відповідача в таких випадках мають відповідно вузькі межі свободи розсуду. На думку ЄСПЛ, румунські суди належним чином не врахували ці міркування.

З огляду на це ЄСПЛ підтвердив принцип, згідно з яким від суддів можна очікувати, що вони повинні проявляти стриманість у реалізації своєї свободи вираження поглядів, оскільки авторитет і неупередженість судової влади,

© Переклад й опрацювання цього рішення здійснено Верховним Судом.

ймовірно, можуть бути поставлені під сумнів. Однак у цій справі висловлювання, про які йдеться, не були явно незаконними, дифамаційними, ненависницькими або такими, що закликають до насильства.

Крім того, ЄСПЛ надав важливого значення тому факту, що національні суди вирішили не застосовувати до заявника найменш суворе покарання (яким на той час було попередження), що, безсумнівно, мало «стримувальний ефект» в тому сенсі, що не заохочувала не лише самого заявника, а й інших суддів брати у майбутньому участь в публічних дебатах з питань, що стосуються поділу влади або законодавчих реформ, які впливають на суди, а також у питаннях, що стосуються незалежності судової влади в більш широкому сенсі.

Зокрема, рішення дисциплінарного органу, залишене без змін Вищим судом, не містило відповідних і достатніх підстав для обґрунтування висновку про те, що у своїх повідомленнях заявник принизив честь і гідність професії судді.

ЄСПЛ дійшов висновку, що, зважуючи конкуруючі інтереси, національні суди не приділили належної уваги кільком важливим факторам, зокрема, більш широкому контексту, в якому були зроблені висловлювання заявника, його участі в обговореннях з питань, що становлять суспільний інтерес, питанню про те, чи були оціночні судження, висловлені в цій справі, достатньо обґрунтованими, і, зрештою, потенційному стримуючому впливу накладеної санкції. Крім того, наявність посягання на гідність і честь професії судді не була достатньою мірою доведена. У своїх рішеннях національні суди не надали свободі вираження поглядів заявника тієї ваги та важливості, яку ця свобода має у світлі практики ЄСПЛ, навіть незважаючи на те, що був використаний засіб комунікації (загальнодоступний акаунт у Facebook), який міг би викликати законні питання щодо дотримання суддями свого обов'язку стриманості.

Отже, румунські суди не надали відповідних і достатніх підстав для виправдання стверджуваного втручання у право заявника на свободу вираження поглядів. З цього слідувало, що мало місце порушення статті 10 Конвенції.

Щодо скарги за статтею 8 Конвенції ЄСПЛ встановив, що підстави для застосування санкції не були пов'язані з «приватним життям» заявника, і що вона не мала серйозних негативних наслідків для його «найближчого оточення», для його здатності формувати і розвивати відносини з іншими людьми або для його репутації. Отже, ЄСПЛ вирішив, що стаття 8 Конвенції не може бути застосована у цій справі, і одноголосно оголосив скаргу щодо цього неприйнятною.

Висновок

© Переклад й опрацювання цього рішення здійснено Верховним Судом.

Порушення статті 10 Конвенції (свобода вираження поглядів).

Ухвала в цій справі прийнята Великою Палатою ЄСПЛ 15 грудня 2025 року та є остаточною.

© Переклад й опрацювання цього рішення здійснено Верховним Судом.